

Årsrapport for 2022

Partilovnemnda (PLN) skal bidra til å sikre åpenhet om finansieringen av de politiske partiene. Arbeidet møtes med forståelse blant partier og partiledd som selv søker kontakt med nemnda eller blir gjenstand for kontroll med at reglene er fulgt.

Ved inngangen til 2022 var Partilovnemnda à jour med saksbehandlingen. Antall vedtak om forvaltningsanksjon i form av formell advarsel eller avkortning av statlig partistøtte holder seg på et lavt nivå. Kontroll med oppfyllelsen at sentralpartienes plikt til å få regnskapet revidert av statsautorisert revisor førte til fire sanksjonsvedtak. Spørsmål om forståelse og praktisering av regelverket har blitt løst gjennom formelle tolkningsuttalelser eller som ledd i avgjørelsen av enkeltsaker. Også ved årets slutt er saksbehandlingen à jour.

Arbeidsmengde og skiftende behov avgjør nemndas møteform, og digitale møter har fortsatt spilt en større rolle enn før pandemien. Bruk av nettmøter har også gjort det mulig å behandle enkelte saker i møter i stedet for gjennom sirkulasjonsbehandling pr e-post.

Tidlig i 2022 tiltrådte professor Tina Søreide som konkurransedirektør, og professor Elisabeth Ivarsfalten ble oppnevnt som nytt medlem i hennes sted.

Etter gjennomført anbudsrunde ble fireårig kontrakt inngått med PwC, og to statsautoriserte revisorer i selskapet ble oppnevnt som medlemmer av Partirevisjonsutvalget.

1. Om Partilovnemnda

Partilovnemnda er et uavhengig forvaltningsorgan som ikke kan instrueres om sin utøvelse av lovbestemt myndighet. Administrativt er den underlagt Kongen og Kommunal- og distriktsdepartementet (KDD).

Partilovnemnda skal bidra til å sikre åpenhet om finansieringen av de politiske partiene. Den kontrollerer at partiene overholder reglene i partiloven med tilhørende forskrift, treffer vedtak om formell advarsel eller avkortning av statsstøtte som reaksjon på regelbrudd, og avgjør klagesaker. Nærmere informasjon er tilgjengelig på www.partilovnemnda.no.

Partilovnemnda oppnevnes for seks år av gangen. I 2022 hadde den følgende medlemmer:

Leder

Professor Eivind Smith (Oslo)

Medlemmer oppnevnt etter forslag fra politiske partier

Lars Arne Ryssdal (Asker)

Geir Helge Sandmark (Halden)

Anne Tingelstad Wøien (Gran)

Andre medlemmer

Avdelingsdirektør Hege Fjellheim (Karasjok)

Til 1. februar 2022: Professor Tina Søreide (Bergen)

Fra 15. mars 2022: Professor Elisabeth Ivarsflaten (Bergen)

Sekretariatsleder Daniel Giske har kontor i Kommunal- og distriktsdepartementet.

Arkivtjenester mv. utføres ved Statsforvalteren i Vestland.

2. Nemndsmøter

Partilovnemnda hadde ordinære møter 8. april (digitalt), 22. juni (digitalt), 24. oktober (fysisk) og 15. desember (digitalt). Kortere digitale møter ble holdt 28. januar, 4. februar og 2. mai.

3. Behandlede saker

3.1 Tolkingsuttalelser og avklaringer

Ifølge [partiloven](#) § 24 nr. 2 bokstav a har Partilovnemnda som oppgave å tolke reglene i partiloven og i forskrift gitt med hjemmel i loven.

Partilovnemndas [tolkningsuttalelse](#) om anvendelsen av reglene i partiloven i forbindelse med delingen av tre fylkeskommuner og én kommune (Ålesund) avklarer blant annet hvordan reglene om rapporteringsplikt skal anvendes i overgangsfasen frem mot delingen per 1. januar 2024 og hvordan partistøtten skal fordeles mellom partiledde som er berørt av oppsplittingen.

En rekke tolknings spørsmål blir også avklart gjennom den løpende behandlingen av enkeltsaker.

3.2 Kontroll med at finansieringsbestemmelsene i loven overholdes

Ifølge [partiloven](#) § 24 nr. 2 bokstav b har Partilovnemnda som oppgave å kontrollere at finansieringsbestemmelsene i loven overholdes.

I praksis utøves denne kontrollen i det vesentlige gjennom arbeidet med henvendelser mv., som kan gi grunnlag for tolkningsuttalelser mv. (se pkt. 3.1), vedtak om sanksjoner for brudd på reglene om årlig økonomirapport (se pkt. 3.3) og om særskilt innberetning av bidrag i valgår (se pkt. 3.4), og med Partirevisjonsutvalgets rutinekontroller i mellomvalgår (se pkt. 4.1).

Partilovnemnda har gjennomført en særskilt undersøkelse av om de registrerte partiene som ikke er representert på Stortinget, hadde oppfylt sin plikt til å sørge for revisjon av årsregnskapet for 2021 (se pkt. 3.5).

3.3 Vedtak om forvaltningssanksjon for brudd på plikten til å avgi årlig økonomirapport

Ifølge [partiloven](#) § 24 nr. 2 bokstav c har Partilovnemnda som oppgave å fatte vedtak om bruk av administrative sanksjoner og inndragning.

Rapporten fra Statistisk sentralbyrå (SSB) til Partilovnemnda om partienes økonomirapporter for 2021 omfatter 2929 partier og partiledde. I juni sendte Partilovnemnda ut varsler om mulig vedtak om formell advarsel eller avkortning av statsstøtten i 2023 for brudd på plikten etter [partiloven](#) § 18 nr. 2 og 3 til årlig å avgi økonomirapport for 2021 innen utløpet av den lovbestemte fristen, til 130 partier og partiledde. Varslene ga beskjed om at innrapportering innen 4. august, som var siste frist for å få opplysningene med i den endelige rapporten fra SSB over partifinansiering i 2021, kunne gjøre det mulig å unngå vedtak om avkortning. En av disse sakene ble avsluttet uten vedtak om sanksjon, fordi det viste seg at partiledde faktisk hadde avgitt rettidig rapportert.

Av 130 partier/partiledde som fikk varsel om mulig forvaltningssanksjon, avga 47 rapport innen utløpet av den forlengede fristen og bidro dermed til å sikre at den endelige SSB-rapporten om [Finansiering av politiske partier \(ssb.no\)](#) i 2021 ga et mest mulig dekkende bilde av partienes økonomi. I disse sakene traff Partilovnemnda vedtak om formell advarsel for alle parti(ledd) som ikke hadde vært gjenstand for forvaltningssanksjon i løpet av de to siste årene, [se oversikt over formelle advarsler i 2022](#) på [www.partilovnemnda.no](#).

Partilovnemnda traff vedtak om avkortning av den statlige partistøtten i 2023 for 82 partiledde, derunder tre partiledde som avga forsinket rapport, men hadde vært gjenstand for sanksjon i løpet av de to siste årene. Den [oversikt over avkortninger for 2023](#) som finnes på [www.partilovnemnda.no](#) viser hvilke parti(ledd) som mister den statlige partistøtten i 2023.

Erfaringsmessig vil en del tilfeller av manglende rapport skyldes at partiledde ikke lenger er aktivt, slik at vedtak om avkortning bare unntaksvis vil ha praktisk betydning. Et standardavsnitt i underretningen gjør det derfor klart at vedtaket ble truffet for å markere alvoret i å ikke rapportere så lenge partiledde ikke er formelt avviklet. At vedkommende fylkes- eller nasjonalorganisasjon mottar kopi av alle avkortningsvedtak kan dessuten fungere som oppfordring til å spre kunnskap om regelverket og til å rydde opp i partistrukturen på lokal- eller fylkesnivå.

3.4 Vedtak om forvaltningssanksjon for brudd på bestemmelsen om innrapportering av bidrag i valgåret 2021

Ifølge [partiloven](#) § 24 nr. 2 bokstav c har Partilovnemnda som oppgave å fatte vedtak om bruk av administrative sanksjoner og inndragning. I valgår kan slike vedtak også gjelde brudd på partienes plikt etter [partiloven](#) § 18 nr. 4 til særskilt innrapportering av alle bidrag over 10 000 kroner mottatt i tiden fra 1. januar til siste fredag før valgdag.

Blant annet som følge av sterkt forsinket innrapportering ble fem saker om avkortning i forbindelse med stortingsvalget i 2021, først avsluttet i 2022. Dette gjaldt Agder Høyre, Tromsø Arbeiderparti, Miljøpartiet de Grønne, Miljøpartiet de Grønne Vestland og Bergen Sosialistisk Venstreparti.

3.5 Oppfølging av brudd på revisorplikten

I juni tok Partilovnemnda kontakt med de 12 registrerte partiene som ikke er representert på Stortinget, med sikte på å få bekreftet at de hadde oppfylt sin plikt etter [partiloven](#) § 21 a nr. 2 til å få årsregnskapet for 2021 revidert av statsautorisert revisor. Åtte av partier kunne dokumentere at de hadde oppfylt plikten, for de fire øvrige traff nemnda vedtak om avkortning i partistøtten i 2023. For Alliansen – Alternativ for Norge og Industri- og Næringspartiet ble 50 %, for Helsepartiet og Piratpartiet 20 % av støtten avkortet.

3.6 Klagesaker

Ifølge [partiloven](#) § 24 nr. 2 bokstav d og e avgjør Partilovnemnda klager over vedtak om registrering (jf. § 8) og over vedtak om tildeling av statlig støtte (jf. § 15).

Nemnda mottok ingen klagesaker i 2022.

3.7 Utviklingen i sanksjonspraksis

Tabell 1 Vedtak om avkortning på grunn av manglende økonomirapport

År	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
	220	178	148	103	132	70	79	82

Tallet for 2022 gjelder sanksjon på grunn av manglende rapport for regnskapsåret 2021, osv.

Tabell 2 Vedtak om formell advarsel på grunn av forsinket økonomirapport

År	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
	32	34	36	20	9	17	16	47

Tallet for 2022 gjelder sanksjon på grunn av forsinket rapport for regnskapsåret 2021, osv.

I perioden 2015-2020 fikk parti(ledd) som uoppfordret hadde innrapporterte sin økonomi etter fristens utløp, sanksjon i form av formell advarsel. I 2021 ga varselet om mulig sanksjon for første gang uttrykkelig beskjed om at parti(ledd) som hadde rapportert for sent, likevel hadde muligheten til å unngå avkortning ved å rapportere tidsnok til å komme med i den endelige SSB-oversikten over partifinansiering i foregående år. Økningen i antall vedtak om formell advarsel fra 2021 til 2022 reflekterer at flere gjorde bruk av denne muligheten.

Tabell 3 Samlet antall sanksjoner på grunn av manglende eller forsinket økonomirapport

År	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
	252	212	184	123	141	87	95	129

Tallet for 2022 gjelder sanksjon på grunn av manglende rapport for regnskapsåret 2021, osv.

Tabell 1-3 viser at samlet antall vedtak om forvaltnings sanksjon som følge av manglende eller forsinket økonomirapport varierer noe fra år til år, men holder seg lavt sammenlignet med populasjonen (rundt 3000 partier og partiledde).

Tabell 4 Avkortet beløp (kroner) uansett årsak

År	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
	1 427 463	1 002 901	2 576 537	570 946	943 225	813 829	880 432

Redusert partistøtte uten hensyn til begrunnelsen for avkortning (manglende økonomirapport, manglende innrapportering av bidrag i valgår, andre avvik). Beløpene reflekterer som regel vedtak som er truffet i foregående kalenderår. Variasjonen over tid skyldes blant annet at tabellen omfatter flere typer av vedtak enn i tabell 1-3.

4. Annen virksomhet

4.1 Rutinekontroll i mellomvalgår

Partilovnemnda ga 23. juni 2022 Partirevisjonsutvalget (PRU) i oppdrag å gjennomføre kontroll med og veiledning av 35 partier og partiledde som var tilfeldig utvalgt uten hensyn til partifarge (noe mer enn 1 % av populasjonen), jf. [partiloven](#) § 24 nr. 5. Ett parti eller partiledde (Senterpartiets hovedorganisasjon) ble tilfeldig utvalgt for stedlig kontroll, for øvrig blir arbeidet gjennomført som dokumentkontroll med utgangspunkt i partienes bokføring, regnskap og økonomirapport for 2021.

Partilovnemnda mottok populasjonsrapporten fra SSB tidligere enn i de foregående år, og det aller meste av kontrollen har for første gang latt seg gjennomføre i mellomvalgåret. Ved årets utgang hadde PRU gjennomført de fleste kontroller. Samlet rapport (avgitt i januar 2023) vil gi grunnlag for Partilovnemndas oppfølging overfor partiene.

4.2 Løpende kontakt med partiene og offentligheten ellers

I løpet av året har Partilovnemnda som vanlig mottatt en rekke henvendelser fra partier og andre om ulike sider av regelverk og virksomhet. De fleste henvendelsene har blitt besvart uten at det har vært behov for å treffe formelle vedtak.

4.3 Deltakelse på møter mv.

Nemndas leder og sekretariatsleder deltok i faggruppemøte med representanter for Kommunal- og distriksdepartementet, Statsforvalteren i Vestland og SSB i Gloppen (Sandane) 10.-12. mai og i Oslo (Voksenåsen) 10.-12. oktober.

Den 2. juni deltok nemndleder og sekretariatsleder sammen med representanter for Kommunal- og distriksdepartementet og SSB i møte med det latviske antikorrupsjonsorganet KNAB.

Den 28. september deltok sekretariatslederen sammen med representanter for Kommunal- og distriksdepartementet, SSB og statsforvalteren i Vestland i møte med International IDEA.

I uke 45 deltok sekretariatslederen på regionale informasjonsmøter for de politiske partiene i Bergen, Trondheim, Tromsø og Oslo. På Tromsø-møtet deltok også nemndlederen.

Oslo, 13. februar 2023

Eivind Smith
Leder

Daniel Giske
Sekretariatsleder